

Jméno autora: Pavel Cieslar

Škola: Třinecká obchodní akademie, s. r. o., Beskydská 1140, 739 61 Třinec

Kryptoměny a finanční gramotnost – jak to jde dohromady

Bitcoin je celosvětovou měnou, je směnitelný za tradiční měny, umožňuje rychlé a levné mezinárodní platby přes internet. Měna je zajištěna kryptografií a silným šifrováním, aby uživatelé nemohli používat Bitcoiny, které už utratily. Bitcoin je anonymní, protože při odesílání a přijímání plateb se používají bitcoinové adresy, což je 34místný kód, který neobsahuje žádné informace o vlastníkovvi účtu. Z pomoci bitcoinových adres se všechny transakce zaznamenávají, adresy jsou sice anonymní, ale když se jim přiřadí konkrétní osoba, dají se dohledat veškeré její platby. Ve své eseji se zamýšlím nad tím, proč se lidé o kryptoměny zajímají, když mnozí z nich nemají ani ponětí o tom, co je to finanční gramotnost.

Myslím si, že virtuální měna Bitcoin (BTC) je mezi lidmi v současné době tak populární proto, poněvadž si řada lidí myslí, že pomocí ní mohou snadno zbohatnout. Přirovnala bych ji k Forexu, největšímu trhu se zahraniční měnou, na kterém se spekuluje s pohyby kurzů vybraných měn. Co vlastně lidi k jejich pořízení láká. Zcela jistě skutečnost, že za jejich pořízení nemusí uživatel zaplatit ani korunu, lidé si je mohou sami vytěžit pomocí svých počítačů. Někteří si kvůli nim nainstalují do svých počítačů specializovaný software, aby mohli kybernetické mince získat sami. Ale mohou je získat i od prodejců, přes internet v různých směnárnách, burzách, převodem peněz z bankovního účtu nebo platbou v hotovosti přes tzv. BTC automaty, kterých v ČR neustále přibývá. Počet mincí v oběhu má dosáhnout kolem roku 2140 asi 21 miliónů. Aby mohl člověk obchodovat s Bitcoiny, potřebuje vlastní BTC peněženku, která existuje jen ve virtuálním světě a je zcela anonymní. S Bitcoiny se dnes dá platit za produkty a služby. Dokonce internetový obchod Alza.cz zavedl placení virtuální měnou a toho využili stovky lidí. Za necelé 3 týdny od spuštění, utratili dohromady několik miliónů korun. Například v chorvatském Zadaru prodejci nabízejí 15% slevu z nákupu, kdo bude platit virtuálními mincemi. Průměrná objednávka u Alzy.cz se pohybuje kolem 8 000 Kč, největší objednávka byla v hodnotě 560 000 Kč. Platby BTC nejsou koncentrovány do jedné země, jsou rozloženy po celé Evropě. Firmy již nabízejí speciální hardwarové komponenty vhodné pro těžbu Bitcoinů a jiných virtuálních měn. Řada grafik a procesorů je beznadějně vyprodána. Přímo nedostatkovým zbožím jsou například u zmíněné Alzy.cz či CZC.cz grafické karty AMD Radeon RX 580, RX 570, NVIDIA GTX 1060 a GTX

1070. Dalo by se říct, že se jedná přímo o bitcoinové šílenství. K těžbě bitcoinů se původně měly používat počítačové procesory, brzy je ale nahradily grafické karty. Dnes se používají ASIC čipy.

Bitcoin a další kryptoměny však neslouží jen k placení za produkty a služby na trhu, ale slouží i jako prostředek k investici. Problémem ale může být, že virtuální měny nejsou nijak regulované a představují tak velké riziko. Vklady nejsou nijak chráněny a kurz často výrazně kolísá. Před tímto rizikem varoval investory i Evropský bankovní úřad. Rizikem pro používání Bitcoinů jsou ale také počítačovní hackeři (piráti). Dá se jich zneužít pro trestnou činnost. Je třeba dodržovat bezpečnostní postupy – nepoužívat stejná hesla na e-mail a na BTC peněženku. Za Bitcoin se dá koupit káva, elektronika i domy, v zahraničí i školné na vysoké škole.

Stále nové mince razí síť počítačů se specializovaným softwarem naprogramovaným tak, aby uvolňoval nové mince stabilním, ale stále klesajícím tempem. Virtuálních měn existuje mnoho. Bitcoin jsou nejstarší a zároveň nejpobulárnější. Vznikly už v roce 2009. Za vznikem stojí programátor nebo skupina programátorů, kteří vystupují pod pseudonymem Satoshi Nakamoto. Do roku 2010 byla hodnota BTC nulová, první obchod s BTC se uskutečnil v květnu 2010, kdy si maďarský programátor koupil za 10 000 BTC dvě pizzy. V roce 2011 hodnota BTC přesahovala 30 USD, v listopadu 2013 hodnota BTC překročila hodnotu 1 000 USD, avšak za 14 dnů klesla hodnota na polovinu. Na začátku roku 2014 dosáhla zase hodnoty 1 000 USD, ale v únoru 2014 došlo k největší bitcoinové krádeži (850 tisíc BTC), která se stala na Burze Mt.Gox. Od začátku roku 2014 se BTC propadal a na začátku roku 2015 dosáhl pomyslného dna (150 USD). V listopadu 2014 se našlo největší černé tržiště s BTC. Během roku 2015 byla cena kolem 250 USD a na konci roku vyskočila na necelých 500 dolarů za BTC. Rok 2016 byl pro příznivce přínosný, kurz vzrostl na necelých 1 000 dolarů za Bitcoin a rok 2017 přinesl vzrůst a cena se vyšplhala na 3 500 dolarů za BTC, což doprovázelo několik hlubokých propadů. Na konci roku 2017 cena narostla až na 20 000 USD. Pak zase spadla na polovinu. Na kurz podle mého názoru měla vliv i nejistota ohledně rozdělení BTC na dvě kryptoměny (1. srpna 2017). Za obrovským růstem údajně stáli velcí investoři, kteří začali nejznámější digitální měnu ve velkém nakupovat jako dlouhodobou investici. K růstu přispělo i to, že Japonsko Bitcoin uznalo jako oficiální (legální) měnu a další země začaly uvažovat o stejném kroku. Hodnota každé kryptoměny je ryze spekulativní a není ničím podložena. Uživatelé musí vědět, že jednou

odeslané peníze už nelze získat zpět, pokud navíc ztratí klíč (heslo) ke svému účtu, nenabízí se možnost dostat se ke svým Bitcoinům. Jde o nevratné transakce.¹

S používáním kryptoměn souvisí gramotnost informačních technologií (IT) a finanční gramotnost. Znalost finančních trhů a finanční gramotnost u lidí v České republice je nedostačující. Někteří investují do rizikovějších forem - do akcií, dividendových akcií, zlata, komodit, indexů či investičních certifikátů. Mezi lidmi často převládá konzervativní přístup při spoření a investování, vyhledávají finanční produkty spíše s garantovaným výnosem, ale když se dozví o Bitcoinu či jiných kryptoměnách, jsou schopni přeměnit všechny svoje úspory za kryptoměny. A přitom Bitcoin není pro každého. Svého času na trhu vznikali ze dne na den finanční poradci, kteří pomáhali „neznalým“ s investováním a spořením jejich peněz. Bylo jedno, jaké zaměstnání vykonávali a jakou školu vystudovali, finančnímu poradenství se učili na víkendových seminářích a školeních. Podobné to je v současné době s obchodníky a uživateli s kryptoměnami. Rada je jednoduchá. Kupte si podle návodu na burze Bitcoin a stane se z vás obchodník a můžete učit ostatní. Kolem kryptoměn vznikají různé projekty, ale je zde riziko, že může jít o tzv. investiční letadlo, pyramidu, zkrátka podvod. Bohužel takový podvod, např. DasCoin se objevil i v České televizi. Tak jak často nebyla známa odbornost a zkušenosti finančních poradců, také v této oblasti si musíme dávat pozor, kdo nám s kryptoměnami pomáhá a radí. V souvislosti se znalostí IT mají lidé také mnoho mezer, používají stejná hesla, zapomínají svá hesla, a toto všechno je může připravit o peníze, investované do kryptoměn. Další rizika mohou plynout se zálohováním či používáním aktualizovaného softwaru. Lidé se mnohdy spoléhají jen na tzv. komunitní podporu, to jsou uživatelé, kteří kryptoměnu používají a předávají si mezi sebou informace. Stále je třeba mít na paměti, že se jedná o jeden velký experiment. Kdo není připraven na velké výkyvy kurzů během třeba i jednoho dne, měl by se držet od kryptoměn stranou.

V dnešní době, ve 21. století, je každé rozhodnutí ovlivněno finanční situací a financemi. Informace, které je třeba k rozhodnutí o financích, se velmi rychle mění. To se děje také díky prudkému rozvoji IT, které umožňují nové typy finančních produktů a transakcí. I děti se pohybují ve zcela jiném světě finančních operací, než se v jejich věku pohybovali jejich rodiče. Důležitou roli při rozšiřování finanční gramotnosti mají proto školy a to již na základním stupni školství. Člověk se má správně naučit aplikovat principy ve složitých

¹ NOVÁKOVÁ, Jolana. Bitcoin pro začátečníky: jak funguje kryptoměna, jak ji získat a používat. *IDNES.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: https://finance.idnes.cz/finance-radce-kryptomena-bitcoin-investice-fku-/viteze.aspx?c=A180131_145309_viteze_kho

souvislostech a odlišných životních situacích s ohledem na svůj sociální život. Na mysli mám správnou identifikaci finanční informace a její analýzu, která poslouží pro finanční rozhodnutí. Mnohdy i finančně gramotný člověk má problém se rozhodnout, kam investovat peníze. Tím spíše, když se jedná o investici do zcela neznámého produktu, který nelze zkoumat v historii. I když je historie známá, nedá se podle ní objektivně rozhodovat. Orientovat se ve světě finančních nabídek je stále složitější. Pouze finančně vzdělaný člověk může přijímat relevantní rozhodnutí o svých financích, tím spíše, pokud se jedná o kryptoměny. Bitcoin žije možná už díky více než 100 000 těžařů. Díky snu o rychlém a bezpracném zbohatnutí laické veřejnosti, ti, kdo na těchto projektech pracovali, vydělali. Motivace investovat do kryptoměn je i spekulativní, spočívá v očekávání, že později se najde někdo, kdo bude za danou kryptoměnu ochoten zaplatit více, než já. Tím se jejich hodnota tolik neliší od investic do akcií, nemovitostí a čehokoliv, co oceňuje trh. Na motivaci je založeno také finanční vzdělávání. Když má někdo chuť na něčem vydělat a investice není nijak pojištěna, má motivaci si sám zjišťovat potřebné informace. Z tohoto důvodu je posilována touha po finanční gramotnosti. Když je něco pojištěno, regulováno či chráněno státem, lidé motivaci po finančním vzdělávání nepociťují. Možná, že právě tyto moderní formy investování, nikým neregulované, vyprovokují u lidí motivaci po finančním vzdělávání a tím, že si sami budou dohledávat informace o tom, co je zajímavá, aby při své investici neprodělali, dobrovolně se začnou o různé investiční příležitosti zajímat a studovat je. Člověk rád dělá to, co nemusí. Ve škole se dbá na výuku různých vzdělávacích oblastí, ale to, že ve škole se zkouší, lidi stresuje a oni se nakonec vzdělávat ani nechtějí. A to se děje jen pro to, že se to musí, že je to obsahem školských vzdělávacích plánů. V praxi se sami naučí pochopit různé souvislosti a získají motivaci k dalšímu poznávání potřebných skutečností z různých oblastí života, ať jsou to daně, investice, pojištění či účetnictví. Základem pro finanční vzdělávání a posléze získání finanční gramotnosti může být omezení regulace a přenesení zodpovědnosti na samotné investory a jejich rozhodnutí. A u investic či používání kryptoměn žádná regulace neexistuje. Lidé si zde informace získávají svojí vlastní cestou, dohledávají si informace na internetu, nebo využívají zkušeností lidí, kteří se stejnou problematikou zabývají, aby nenaletěli na lep některému z podvodníků.

Se změnou světa se mění i potřeby lidí a nabídka finančních i jiných produktů. Bohatí lidé nešetří, vědí, že peníze se musí točit. Občas někde o peníze i přijdou. Ale získají zkušenosti, které mohou příště při svých investicích využít. Důležité však je investovat jen takovou částku peněz, že v případě neúspěchu nepřijdeme špatnou investicí o všechny peníze. Byly

doby, kdy se o kryptoměny nikdo nezajímal. Ale dnes o nich slyšíme na každém kroku. Lidi kryptoměny lákají. Podle průzkumu Češi preferují pro spoření kryptoměny před Eurem. Lákají je vysoké zisky, ale mnohdy zapomínají na vysoké riziko. Finanční vzdělávání má lidi naučit, jak odolat svodům. Možná, že právě tyto nové finanční příležitosti lidé přinutí více přemýšlet nad tím, jak a kam peníze investovat, a odstartují nový pohled na finanční gramotnost, protože bezrizikové investice dnes mají nulový výnos.

Seznam použitých zdrojů:

NOVÁKOVÁ, Jolana. Bitcoin pro začátečníky: jak funguje kryptoměna, jak ji získat a používat. IDNES.cz [online]. 2018 [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: https://finance.idnes.cz/finance-radce-kryptomena-bitcoin-investice-fku-/viteze.aspx?c=A180131_145309_viteze_kho